

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 286 840 129

E-mail: marketa.skodova@soc.cas.cz

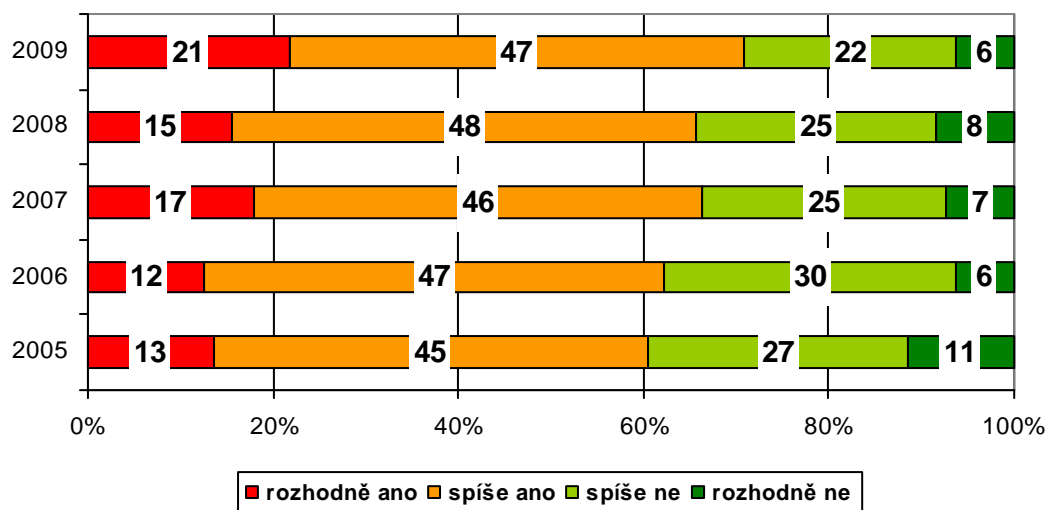
Okolnosti ovlivňující dosažení vzdělání

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2009, v09-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>31. 8. – 7. 9. 2009</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1046</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OR.56, OR.133, OR.134</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>30. září 2009</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Markéta Škodová</i>

V zářijovém šetření zjišťovalo CVVM Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., postoje českých občanů k různým aspektům vzdělávání. Respondenti hodnotili vlastní dosažené vzdělání nebo různé faktory, které ovlivňují úroveň vzdělání.

Více než dvě třetiny oslovených souhlasily s tvrzením, že každý člověk v České republice má možnost dosáhnout vzdělání, které odpovídá jeho schopnostem (21 % respondentů souhlasilo „rozhodně“, 47 % „spíše“). Více než čtvrtina českých občanů zastává názor opačný – odpověď „spíše ne“ zvolilo 22 %, odpověď „rozhodně ne“ 6 % dotázaných. Z časového srovnání (viz graf 1 na následující straně) vyplývá, že od roku 2005 o deset procentních bodů vzrostl podíl souhlasících s tvrzením, že v tuzemsku má každý člověk možnost dosáhnout vzdělání, jež odpovídá jeho schopnostem. O shodných deset procentních bodů se naopak zmenšil podíl těch, kteří s tímto tvrzením nesouhlasí.

Graf 1: Může každý dosáhnout vzdělání, které odpovídá jeho schopnostem? – časové srovnání (v %)¹

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Analýza základních sociodemografických znaků ukázala, že rozhodný souhlas s předloženým tvrzením volili častěji vysokoškoláci a středoškoláci a lidé s proklamovanou dobrou životní úrovní.

Na dosažení konkrétní úrovně vzdělání má podle mínění bezmála všech Čechů největší vliv píle, pracovitost a vlastní schopnosti (viz tabulku 1).

Tabulka 1: Co ovlivňuje dosažení vzdělání? (v %)²

	rozhodně důležité	spíše důležité	spíše nedůležité	rozhodně nedůležité	+/-
píle, pracovitost	72	24	2	1	96/3
vlastní schopnosti	66	30	3	1	96/4
vzdělání rodičů	23	47	24	6	70/30
znalost správných lidí	24	42	24	5	66/29
původ z bohaté rodiny	21	37	29	9	58/38
rasa či národnost	10	27	39	22	37/61
pohlaví	4	12	43	39	16/82

Pozn.: Dopočet do 100% v řádcích tvoří odpověď „neví“.

Sedm z deseti oslovených se domnívá, že vliv sehrává i vzdělání rodičů, dvě třetiny respondentů pak přisuzují vliv taktéž „znalosti správných lidí“ a necelé tři

¹ Znění otázky: „Domníváte se, že každému člověku v České republice je umožněno dosáhnout vzdělání, které odpovídá jeho schopnostem?“

² Znění otázky: „Jak důležité jsou podle Vašeho názoru následující skutečnosti pro to, jakého člověk dosáhne vzdělání? Vzdělání rodičů, rasa či národnost, pohlaví, vlastní schopnosti, píle a pracovitost, to, zda člověk zná správné lidi, to, zda člověk pochází z bohaté rodiny.“ Možnosti odpovědí: rozhodně důležité, spíše důležité, spíše nedůležité, rozhodně nedůležité, neví.

pětiny původu z bohaté rodiny. Jako nedůležité naopak vnímají Češi rasu či národnost a pohlaví, u nichž nesouhlasné odpovědi převážily nad souhlasnými (rasu či národnost hodnotí jako nedůležité 61 %, pohlaví 82 % oslovených).

Analýza druhého stupně ukázala, že – při třídění podle dosaženého vzdělání respondentů – přisuzují lidé s (neúplným) základním vzděláním v porovnání s respondenty s vyšším dosaženým vzdělanostním stupněm častěji důležitost „známostí správných lidí“ a „původu z bohaté rodiny“.

Z tabulky č. 2 je patrné, že rozložení odpovědí na tuto otázku se od roku 2005 nijak významně nezměnilo, v porovnání s rokem 2005 však Češi přisuzují o něco menší váhu vzdělání rodičů (podíl souhlasících se u této položky zmenšil o pět procentních bodů) a původu z bohaté rodiny (-6 procentních bodů v porovnání s rokem 2005 a -9 procentních bodů v porovnání s rokem 2008).

Tabulka 2: Co ovlivňuje dosažení vzdělání? – časové srovnání (v %)

	2005		2006		2007		2008		2009	
	Ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne
píle, pracovitost	95	4	97	3	98	1	97	2	96	3
vlastní schopnosti	95	4	96	4	98	2	97	2	96	4
vzdělání rodičů	75	23	74	24	77	23	74	25	70	30
znalost správných lidí	69	27	67	26	68	26	70	23	66	29
původ z bohaté rodiny	64	31	61	34	64	32	67	30	58	38
rasa či národnost	35	60	35	60	36	59	36	59	37	61
pohlaví	17	81	18	89	16	81	15	84	16	82

Pozn.: Dopočet do 100% v jednotlivých letech tvoří odpověď „neví“.

Přibližně každý osmý Čech z deseti se domnívá, že jeho vlastní vzdělání mu poskytlo všeobecný přehled a kvalifikaci v oboru (83, resp. 79 % souhlasných odpovědí). Tři čtvrtiny dotázaných si myslí, že vzdělání posílilo jejich smysl pro odpovědnost, více než tři pětiny (63 %) pak souhlasí s tím, že vzdělání je naučilo vytvářet si vlastní názor a rozšířilo jejich kulturní přehled.

Téměř tři pětiny občanů (57 %) souhlasí s tím, že vzdělání je naučilo jednat s lidmi, opačný názor zastávají dvě pětiny respondentů. Téměř tři čtvrtiny oslovených se domnívají, že vzdělání je nenaučilo orientovat se v politice, kladný postoj u této položky vyjádřila přibližně čtvrtina (24 %) dotázaných.

Tabulka 3: Hodnocení vlastního dosavadního vzdělání (v %)³

	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne	ano/ne
poskytlo všeobecný přehled	23	60	16	3	83/19
poskytlo kvalifikaci v oboru	36	43	13	5	79/18
posílilo smysl pro odpovědnost	24	51	19	3	75/22
naučilo vytvářet si vlastní názor	21	42	28	6	63/34
rozšířilo kulturní přehled	15	48	29	6	63/35
naučilo jednat s lidmi	17	40	33	7	57/40
naučilo orientaci v politice	5	19	39	33	24/72

Pozn.: Dopočet do 100% v řádcích tvoří odpověď „neví“.

Třídění druhého stupně ukázalo, že i u této otázky bylo štěpící linií zejména vzdělání respondentů: vysokoškolsky vzdělaní lidé častěji souhlasili s tím, že jejich školská dráha jim poskytla všeobecný i kulturní přehled, kvalifikaci, orientaci v politice, naučila vytvářet si vlastní názor a posílila smysl pro odpovědnost.

Z tabulky 4 je patrné, že u jednotlivých položek lze v průběhu posledních čtyř let zaznamenat mírný nárůst podílu souhlasných odpovědí.

Tabulka 4: Hodnocení vlastního dosavadního vzdělání – časové srovnání (v %)

	2005		2006		2007		2008		2009	
	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne
poskytlo všeobecný přehled	77	21	77	22	75	23	77	23	83	19
poskytlo kvalifikaci v oboru	74	23	77	21	75	22	76	21	79	18
posílilo smysl pro odpovědnost	68	28	73	23	71	26	71	25	75	22
naučilo vytvářet si vlastní názor	60	37	67	30	59	38	60	37	63	34
rozšířilo kulturní přehled	54	43	58	40	56	41	58	40	63	35
naučilo jednat s lidmi	51	47	51	46	51	47	49	48	57	40
naučilo orientaci v politice	19	78	19	77	16	81	16	80	24	72

Pozn.: Dopočet do 100% v jednotlivých letech tvoří odpověď „neví“.

³ Znění otázky: „Pokud byste měl celkově zhodnotit Vaše dosavadní školní vzdělání, profesní přípravu, a) poskytlo Vám všeobecný přehled, b) rozšířilo kulturní přehled, c) posílilo smysl pro odpovědnost, d) naučilo Vás vytvářet si vlastní názor, e) poskytlo kvalifikaci v oboru, f) naučilo vás jednat s lidmi, g) naučilo Vás orientovat se v politice?“